Sosiaali- ja terveysministeriö

Häiriötilanteiden johtamiseen tarvittavat oikeudet eivät vastaa uhkakuviin

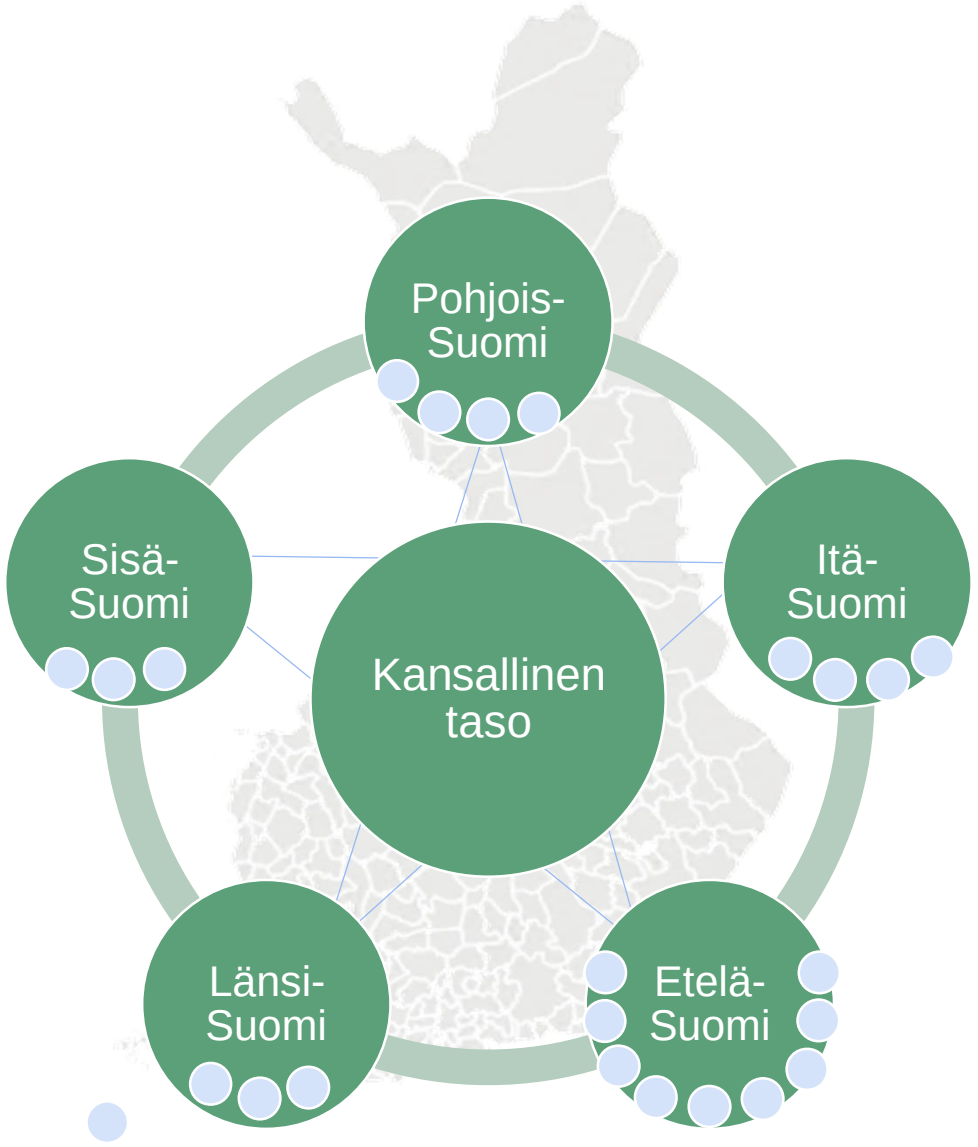
Tarvitaan kyky hallita ja kohdentaa palvelukokonaisuuksia, materiaalivirtoja ja SOTEn suorituskykyjä HVA-YTA-Kansallisella tasolla (ja kansainvälisellä tasolla)

KANSALLINEN RISKIARVIO 2023

- Pandemia
- Terroristinen isku
- Kyberisku
- Voimahuollon häiriöt
- Laajamittainen maahantulo
- CBRNE
- Sotilaallisen voiman käyttö
  - Logistiikka

Edellyttävät: Kansainvälisen, kansallisen, alueellisen ja paikallisen toiminnan yhteistoimintaa

- Kyky toimia häiriötilanteessa perustuu sopimiseen ja yhteiseen valmisteluun
- Kansallinen päätöksentekokyky varmistettava kansallisen valmiusryhmän tukemana

”Sosiaali- ja terveysministeriö päättää normaaliolojen häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa hyvinvointialueiden sosiaali- ja terveydenhuollon toiminnan johtamisesta ja toiminnan muuttamisesta sekä voimavarojen kohdentamisesta hyvinvointialueiden tai yhteistyöalueiden
välillä, jos päättäminen on tarpeen voimavarojen tarkoituksenmukaisen käytön vuoksi,
palvelujen järjestämisen turvaamiseksi taikka toiminnan yhteensovittamiseksi.”

Hallituksen esityksen (HE 210/2024 vp) keskeiset seikat

Keskeiset ehdotukset / alueellinen taso

- Tarkoituksena varmistaa häiriötilanteiden hoito tilanteissa, joissa yksittäisen hyvinvointialueen voimavarat eivät riitä
- Jokaisella viidellä yhteistyöalueella YTA-sopimuksessa sovittaisiin:
  a) Eri toimenpiteistä ja toimivaltuuksista, joita häiriötilanteiden hoitaminen edellyttää
  b) Häiriötilanteista, joita toimenpiteiden ja toimivaltuuksien käyttö koskee
  c) Kynnyksistä, joiden ylittyessä eri toimenpiteitä ja toimivaltuuksia voidaan käyttää
- YTA-alueella häiriötilanteiden hoidon vetovastuussa YO-HVA
  - Toimivaltuuksia käyttäisi koko alueella YO-HVA:n viranhaltijat (määrätty hallintosäännössä)
  - Etelä-Suomen YTA-alueella HUS-yhtymän ja Helsingin kaupungin viranhaltijat

Keskeiset ehdotukset / kansallinen taso

- Tarkoituksena varmistaa häiriötilanteiden hoito useita YTA-alueita koskevissa sekä kansallisissa häiriötilanteissa
- STM päättäisi hyvinvointialueiden sosiaali- ja terveydenhuollon toiminnan johtamisesta ja toiminnan muuttamisesta sekä voimavarojen kohdentamisesta hyvinvointialueiden tai yhteistyöalueiden välillä jos päättäminen on tarpeen voimavarojen tarkoituksenmukaisen käytön vuoksi, palvelujen järjestämisen turvaamiseksi taikka toiminnan yhteensovittamiseksi.
  - Päätöksen edellytyksenä olisi kansallisen valmiusryhmän tekemä valmistelu
    - Edustus valmiusryhmässä: STM, VM, YO-HVA:t, Hki, HUS, yksi muu HVA
  - Päätös ilman edellä mainittua valmistelua vain jos se olisi välttämätöntä

Keskeiset kysymykset 1/2

- Hyvinvointialueilla ei ole alueellisia tai kansallisia rakenteita (oikeushenkilö), joiden varaan yhteistyö häiriötilanteissa voitaisiin rakentaa.
- Esityksellä ei muuteta tehtäväkohtaista lainsäädäntöä, toimivaltuudet ovat käytettävissä vain tehtäväkohtaisen lainsäädännön puitteissa.

- Voidaanko hyvinvointialueita velvoittaa sopimaan resurssien käytöstä ja toimivalla käytöstä YTA-sopimuksessa?
- Kuinka pitkälle STM:n päätöksenteko voi mennä suhteessa hyvinvointialueiden itsehallintoon?
- Uudenmaan erillisratkaisu

Keskeiset kysymykset 2/2

- Perusoikeuksien turvaamisvelvollisuus ensisijaista suhteessa itsehallintoon
- Itsehallinto otettu huomioon ehdotuksissa
  - Toimivallan käytön lakiperustaisuus (lakitasoiset säännökset, YTA-sopimus)
  - Alueiden sitoutuminen aluevaltuustojen hyväksymissä yhteistyösopimuksissa
  - Toimivallan käytön rajaukset joko suoraan laissa tai alueiden keskenään sopimalla tavalla
  - Toimivallan käyttö vain olosuhteissa, kun hyvinvointialueen omat voimavarat eivät riitä
  - Ministeriön toimivalta lähtökohtaisesti niissä rajoissa, mitä voimassa olevat sote-järjestämislain 51 §:n 6 momentti ja pelastuslain 34 §:n 4 momentti mahdollistavat
  - Ministeriön toimivaltaa rajaa kansallisen valmiusryhmän valmistelu (alueiden edustus), ellei välitön päätöksenteko ole välttämätöntä

Sosiaali- ja
terveysministeriö